

Posudek oponenta na disertační práci Františka Bartoše Vztah individualismu a narcismu.

Téma předložené práce je velmi zajímavým pokusem zmocnit se problematiky narcismu, obvykle sledované psychology a psychoanalytiky, ze sociologického hlediska. Sám autor si mimo jiné i právě tento sociologický přístup vytyčuje jako svůj cíl. To se mu do značné míry zdařilo, i když nutně zůstává optika psychologie (především sociální) nezastupitelná. Sociologický pohled je umožněn především propojením tematiky narcismu s individualizací a individualismem. Lze tak postihnout nejen kontexty mikrosociální, ale do určité míry i makrosociální.

Práce je bohatě dotována literaturou, zejména zahraniční. I tady jasně převažuje literatura sociálně psychologická. Autor nesporně na základě kritického studia literárních a výzkumných zdrojů (které podrobně prezentuje) svoji tematiku výborně zvládl.

Těžiště práce však tkví v empirickém zpracování studovaných souvislostí narcismu a individualismu (s odkazy na zahraniční výzkumy) v české, zejména mladé, populaci. Pro čtenáře pak k nejzajímavějším částem patří kapitola ukazující širší souvislosti neklinického narcismu. Práce je nabitá fakty, novými zajímavými poznatky, ale i nezodpovězenými otázkami, které z nich vyplývají (např. v oblasti vazeb na sexualitu, povahu profesního úspěchu, přínosů a rizik pro společnost).

Velmi zajímavé je rovněž v celé práci sledovat badatelské postupy autora a jeho metodologický přínos ke zkoumání zvolené problematiky. Vychází z kritického vyhodnocení dosavadních známých a užívaných metod a přináší vlastní metodiku. V tom vidím nejvýznamnější přínosy práce. Svým způsobem lze práci číst i jako zajímavou metodologickou hru, v níž autor prověřuje různé metody a techniky, konfrontuje jejich možnosti a meze. Neskrývá ani zdravou skepsi, a to i k možnostem užití vlastních postupů.

Autor si dobře uvědomuje a v příslušné kapitole i v ostatních částech práce poukazuje na diskutabilnost a otevřenost řady problémů, k nimž na mnohé daná metodika, povaha zkoumaných souborů neposkytuje dostačující uspokojivá či validní data a ani dosavadní teoretické poznání nezná odpověď. Sám autor tak otevírá prostor pro další zkoumání otázek individualismu a narcismu do budoucna, zejména právě v poznání makrosociálních souvislostí této problematiky. Zvláště

např. při zkoumání sledovaných otázek u skupiny mládeže (i v relaci ke světu dospělých a starších generací) by bylo zajímavé blíže identifikovat, co je funkcí „sociálního zrání“, co sociálně a kulturně proměnlivým historickým fenoménem.

Práci oceňuji také po stránce formální a z hlediska jejího literárního zpracování.

Plně ji doporučuji k obhajobě.

16. srpna 2011

Doc. PhDr. Radomír Havlík, CSc.